

Rzeszów, dnia 16 listopada 2023 r.

Prof. dr hab. Stanisław Pieprzny
Kolegium Nauk Społecznych
Instytut Nauk Prawnych
Uniwersytet Rzeszowski

RECENZJA

rozprawy doktorskiej Pana mgr Mariusza Domżałskiego pt. „Wykorzystanie formy decyzji administracyjnej w sprawie zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej”, s. 308.

W wykonaniu uchwały Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie z dnia 28 września 2023 r. przedkładam recenzję rozprawy doktorskiej Pana mgr Mariusza Domżałskiego pt.: „Wykorzystanie formy decyzji administracyjnej w sprawie zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej”, przygotowanej pod kierunkiem naukowym prof. dr hab. Mirosława Karpiuka.

Stwierdzam, że przedłożona mi rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem rozprawy jest rozwiązanie problemu naukowego. Tym samym praca odpowiada wymaganiom określonym w art.187 ustawy z 3 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wypowiadam się zatem za dopuszczeniem mgr Mariusza Domżałskiego – po spełnieniu przez niego pozostałych ustawowych warunków - do publicznej obrony rozprawy doktorskiej.

1. Temat pracy

Zagadnienie podjęte przez Doktoranta jest tematem ważnym zarówno z punktu widzenia nauki, jak i działalności administracji wojskowej, tym bardziej, że zagadnienie przedstawione zostało w oparciu o obecnie obowiązującą ustawę z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny (dalej: uooo), która zastąpiła wielokrotnie nowelizowaną ustawę z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Doktorant prezentuje zagadnienia dotyczące rozwiązania służbowego stosunku administracyjnoprawnego żołnierzy zawodowych, wskazując na formę prawną w jakiej następuje to rozwiązanie – decyzję administracyjną. Głównymi celami nowej regulacji, jak podkreśla Doktorant, jest

uelastycznienie zasad awansów w Siłach Zbrojnych i wprowadzenie dodatkowych regulacji dyscyplinujących, antykorupcyjnych i antynepotycznych. Wybór tematu pracy zdeterminowany był potrzebami o charakterze naukowym, gdyż w polskiej literaturze brak jest kompleksowych opracowań dotyczących problematyki zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej. Uzasadniony jest też potrzebami praktycznymi, a ten element rozprawy został wzmocniony doświadczeniem zawodowym Doktoranta będącego żołnierzem zawodowym.

2. Problemy i hipotezy badawcze

Każda praca badawcza musi określać problem badawczy. Składa się na to opis tematu badań, prezentacja celów i pytań, na które autor chce znaleźć odpowiedzi w trakcie prowadzonych badań. W metodologii badań naukowych formułowanie problemu badawczego jest jednym z ważniejszych elementów natury intelektualnej i bezpośrednio rzutuje na realizację zamierzonych celów pracy. Od poprawnie sformułowanego problemu badawczego zależy dobór właściwych metod badawczych, które umożliwiają realizację celów badawczych. Celem recenzowanej pracy jest analiza zagadnień związanych ze zwolnieniem żołnierza z zawodowej służby wojskowej (dalej: zsw) oraz ocena obowiązujących regulacji prawnych w tym zakresie, zwłaszcza obligatoryjnych i fakultatywnych przesłanek powodujących rozwiązanie stosunku służbowego żołnierza.

W badaniach naukowych bardzo ważne znaczenie ma stawianie hipotez badawczych, czyli przypuszczeń na temat badanej rzeczywistości, których prawdziwość potwierdza się poprzez porównanie stanu hipotetycznego ze stanem faktycznym. Jako hipotezę główną rozważań Doktorant wskazał, że „Przepisy zawarte w uooo dotyczące obligatoryjnych oraz fakultatywnych przyczyn zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej mają charakter kompleksowy i w odpowiedni sposób chronią stosunek służbowy żołnierza”. Uzupełnieniem tak sformułowanej hipotezy są cztery hipotezy szczegółowe: 1. Przepisy zawarte w innych aktach prawnych mają wpływ na uregulowania dotyczące zwolnienia żołnierza; 2. W praktyce stosowania uznania administracyjnego w kontekście przesłanek zwolnieniowych sporadycznie pojawiają się problemy dotyczące odpowiedniego zastosowania tej instytucji prawa administracyjnego; 3. Rodzaj jednostki wojskowej, w której pełni służbę żołnierz, jest bez wpływu na przesłanki zwolnieniowe; 4. Uooo modyfikuje przesłanki zwolnieniowe, które były zawarte w poprzednio obowiązującej ustawie pragmatycznej. I chociaż razi tu przyjęcie określenia „przesłanki zwolnieniowe”, to uznaję, że

zarówno hipoteza podstawowa, jak i szczegółowe zostają weryfikowane w treści pracy. Tak sformułowane hipotezy wskazują na poprawne przyjęcie założeń badawczych.

3. Metody badawcze

Dokonując wyboru metod badawczych Doktorant we wstępie prezentuje pogłębioną analizę teoretyczną o stosowanych w nauce metodach i ich znaczeniu dla prowadzonych badań. Ta naukowa refleksja pozwoliła Jemu zastosować takie metody badawcze, które są właściwe ze względu na przedmiot i cel badań, a w sumie należy uznać, że zastosowane przez Doktoranta metody badawcze są właściwe. Znaczenie podstawowe miała tu metoda formalno-dogmatyczna wzbogacona w niektórych fragmentach pracy o metodę teoretyczno-prawną. Słusznym było też zastosowanie metody analityczno-statystycznej, która pozwoliła na ustalenie najczęstszych przyczyn zwolnienia żołnierza z zasadniczej służby wojskowej. W niezbędnym zakresie zastosował też metodę historycznoprawną, a to w celu omówienia zmian w unormowaniach legislacyjnych odnoszących się do zwolnienia ze służby żołnierza zawodowego. Wykorzystał też metodę empiryczną przeprowadzając badania empiryczne w 16. Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej im. Króla Kazimierza Jagiellończyka. Doktorant poddał też analizie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego, sądów administracyjnych oraz orzecznictwo sądów powszechnych.

4. Konstrukcja pracy i ocena treści poszczególnych jednostek redakcyjnych

Praca składa się z pięciu rozdziałów podzielonych na mniejsze jednostki redakcyjne. Ponadto w pracy zamieszczony został „Wykaz ważniejszych skrótów” (co prawda nieprawidłowo zamieszczony przed spisem treści); wstęp, w którym Doktorant określa zasadność wyboru tematu, pole badawcze, hipotezy i metody badawcze; zakończenie i bibliografia.

Rozdział pierwszy zatytułowany „*Status Sił Zbrojnych RP w sferze bezpieczeństwa*” obejmuje tylko 2 podrozdziały i zauważalna jest tu duża objętościowa dysproporcja w stosunku do kolejnych rozdziałów. Rozdział ten ma charakter ogólny i jego treść, jak myślę, w założeniu Doktoranta, stanowić ma wprowadzenie do dalszych rozważań. W pierwszym podrozdziale Doktorant bardzo ogólnie, na podstawie literatury, zaprezentował zagadnienia „bezpieczeństwa jako obszaru działania Sił Zbrojnych RP”, a podane tu przypisy wskazujące na literaturę przekraczają objętość treści zasadniczej. Jest on całkowicie odtwórczy, brak jest chociażby próby własnej oceny wskazywanych tak licznie poglądów. Treść jego odbiega od tytułu rozdziału. Nie byłoby uszczerbkiem dla pracy zrezygnowanie z tego punktu. Istotnym

natomiast jest punkt 1.2 „Służba w Siłach Zbrojnych RP” jako ściśle wprowadzający do dalszych rozważań i w zasadzie taki powinien być tytuł tego rozdziału, a jego treść poszerzona i podzielona na mniejsze jednostki redakcyjne. Przyjęcie tytułu „Status Sił Zbrojnych RP” sugeruje wskazanie na wszystkie elementy określające Siły Zbrojne RP, a tego w tym rozdziale zabrakło. Szkoda, że Doktorant zasygnalizował tu tylko, że stosunek służbowy żołnierzy zawodowych jest stosunkiem administracyjnoprawnym (s.33), a kwestii tej nie rozwinął. Byłoby to pole do wykazania elementów administracyjnoprawnych tego stosunku służbowego – na gruncie teoretycznoprawnych analiz tego zagadnienia, a w późniejszym etapie pisania - odniesienie tych kwestii do zwolnienia żołnierza, czyli rozwiązania stosunku administracyjnoprawnego. Tymczasem Doktorant spuentował tylko, że ma to „praktyczne znaczenie, gdyż mają do niego zastosowanie przepisy k.p.a.”, nie wyjaśniając dlaczego tak sądzi.

Rozdział drugi zatytułowany został „*Obligatoryjne zwolnienie z zawodowej służby wojskowej, w tym w formie decyzji administracyjnej*”. W rozdziale tym Doktorant szczegółowo, niekiedy w sposób komentarzowy, przedstawił kolejno obligatoryjne przesłanki ustawowe zwolnienia ze służby żołnierza zawodowego. Przesłanki te, łącznie 16, stanowią – każda z osobna – odrębny punkt tego rozdziału. Niektóre z nich były przedmiotem wcześniejszych publikacji Doktoranta, chociażby te dotyczące orzekania przez wojskowe komisje lekarskie (pkt 2.4), a mimo tego, że ich treść jest identyczna (np. s.48) z tekstem artykułu „Odwołanie od orzeczenia wojskowej komisji lekarskiej” [https://bibliotekanauki.pl › articles](https://bibliotekanauki.pl/articles), brak jest przypisu.

Szerokie omówienie wymienionych ustawowych przesłanek wraz z sugestiami i poprawną oceną Doktoranta ma walor praktyczny, nie naukowy. Na poparcie prezentowanej treści przywołuje bardzo liczne orzecznictwo sądów administracyjnych, nie weryfikując zasadności wpisywania w przypisie wielości orzeczeń dotyczących tego samego i jednakowego rozstrzygnięcia, a omawiając przesłankę związaną ze skazaniem prawomocnym wyrokiem – orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych. W wąskim zakresie, w porównaniu do treści tego rozdziału, analizuje – zapowiadane w tytule - zwolnienie ze służby w formie decyzji administracyjnej. Te zagadnienia, mimo, że zostały dostrzeżone, to powinny być poddane szczegółowej analizie naukowej.

W podobny sposób został przedstawiony rozdział trzeci, tyle, że omawia w nim Doktorant fakultatywne przesłanki zwolnienia ze służby wojskowej, podkreślając że każde zwolnienie z tej przyczyny musi zostać zrealizowane w formie decyzji administracyjnej (s.143). Rozdział ten składa się z 10. punktów, czyli tylu ile ustawodawca wymienił

przesłanek i ich tytuły są jednocześnie tymi przesłankami. Rozwinięcie tych punktów poprzedzone zostało treścią nienazwaną (bez tytułu s.143-146), w której Doktorant w przytacza poglądy doktryny z zakresu prawa administracyjnego na temat uznania administracyjnego, bez ich analizy, i podkreśla, że „Pomimo, że fakultatywne decyzje o zwolnieniu żołnierza z zsw są oparte na uznaniu administracyjnym, nie mogą charakteryzować się dowolnością...” (s.145), wskazując na orzecznictwo sądów administracyjnych nt. wydawania decyzji administracyjnych o charakter uznaniowym”. Dalsza treść ma wymiar praktyczny – szczegółowo Doktorant omawia kolejne przesłanki, bazując na orzecznictwie sądowym.

Rozdział czwarty pt. *„Decyzja administracyjna jako forma zwolnienia żołnierzy z zawodowej służby wojskowej na przykładzie 16. Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej im. Kazimierza Jagiellończyka w latach 2019-2021”* ma charakter empiryczny. Doktorant objął badaniem Dowództwo wskazanej Dywizji oraz jednostki bezpośrednio jej podległe: Brygadę Kawalerii Pancernej, Brygadę Zmechanizowaną, Pułk Artylerii, Pułk Przeciwlotniczy, Pułk Logistyczny, Batalion Dowodzenia i Batalion Saperów. Prezentuje tu historię Dywizji i poszczególnych jej jednostek oraz w formie graficznej przedstawia liczby zwolnień ze służby w latach 2019-2021 w odniesieniu do każdej z jednostek i ich przyczyny. Wnioski wynikające z przeprowadzonych badań zawarł w punkcie 4.12. Wyjaśnia, że głównym celem badawczym była weryfikacja, czy charakter jednostki wojskowej, w której służbę ^{pełni} żołnierz, ma wpływ na przyczynę zwolnienia i konkluduje, że „w jednostkach o większym stopniu ukończenia i rozwinięcia liczba ta [zwolnień – SP] będzie większa (s.219). Analiza wyników generalnie jest poprawna. Treść tego punktu podsumował stwierdzeniem, że przepisy pragmatyki są stabilizatorem i gwarantem zatrudnienia żołnierza zawodowego (s.221)..

W rozdziale piątym pt. *„Przesłanki zwolnienia z zawodowej służby wojskowej zawarte w ustawie z dnia 11 września 2003 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych, które nie posiadają swojego odpowiednika w przepisach ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny”* (s.223-242 wymienił dwie przesłanki, będące jednocześnie tytułami punktów do tego rozdziału: 5.1. upływ czasu określonego w kontrakcie, jeżeli nie nastąpiło zawarcie kolejnego kontraktu; 5.2. upływ terminu wypowiedzenia stosunku służbowego zawodowej służby wojskowej dokonanego przez właściwy organ. Rozdział ten ma obecnie wymiar jedynie historyczny. Doktorant wskazuje tu również na istniejący zakres uznania administracyjnego, czyniąc w tym zakresie powtórzenia z wcześniejszych rozdziałów. Używanie przemiennie czasu przeszłego (prawidłowo) z czasem teraźniejszym (jakoby przesłanki te nadal były podstawą do zwolnienia żołnierza) utrudniają lekturę.

W zakończeniu pracy (s.237-242), Doktorant dokonuje analizy najważniejszych wyników badawczych i podsumowania treści zaprezentowanych w poszczególnych rozdziałach, odnosząc się do postawionych we wstępie hipotez. Bez jakiegokolwiek potrzeby natomiast powtarza tu (wymienia) przesłanki obligatoryjne i fakultatywne zwolnienia żołnierza ze służby zawodowej i różnice w tych przesłankach między aktem nieobowiązującym a ustawą obecną – ta treść była już w rozdziałach. Przychyłam się do wniosku Doktoranta, że aktualnie obowiązujące przepisy ustawy o obronie Ojczyzny w wystarczający sposób regulują przesłanki dające podstawę do zwolnienia żołnierza ze służby zawodowej. Zabrakło natomiast szerszych podsumowań odnoszących się do tytułu pracy, czyli wykorzystania formy decyzji administracyjnej przy zwolnieniu żołnierzy ze służby. Podsumowując badania empiryczne przeprowadzone w 16. Pomorskiej Dywizji Zmechanizowanej, skonkludował, że żołnierze zawodowi są w zdecydowanej większości zwalniani na podstawie decyzji administracyjnej, co daje rękojmię prawidłowości zwolnień.

Doktorant nie odkrył natomiast niczego nowego stwierdzając, że każde zwolnienie żołnierza z zawodowej służby wojskowej musi być w odpowiedni sposób umotywowane. Odnosi się to do rozwiązywania każdego stosunku służbowego lub stosunku pracy. Przychylić się jednak trzeba do stwierdzenia, że w przypadku zwolnienia z zawodowej służby wojskowej z przyczyn fakultatywnych, organ ma prawo do pozostawienia żołnierza w służbie pomimo wystąpienia okoliczności uzasadniających jego zwolnienie. Podejmując w tym zakresie decyzję organ powinien wziąć pod uwagę interes Sił Zbrojnych oraz interes żołnierza.

Doktorant przypomniał w zakończeniu również to, że duży wpływ na uregulowania dotyczące zwolnienia żołnierza z zawodowej służby wojskowej mają przepisy zawarte w innych aktach prawnych, a szczególnie dotyczy to prawa karnego. Będą to takie sytuacje jak: skazanie żołnierza na karę pozbawienia wolności lub aresztu wojskowego bez warunkowego jej zawieszania wykonania; orzeczenia wobec żołnierza zawodowego degradacji na podstawie art. 327 k.k.; prawomocne orzeczenie środków karnych pozbawienia praw publicznych, wydalenia z zawodowej służby wojskowej lub zakazu wykonywania zawodu żołnierza zawodowego; orzeczenia kary wydalenia z zawodowej służby wojskowej na podstawie art. 326 k.k.

Od s.243 do s.309 jest bibliografia, na którą składają się: akty normatywne, orzecznictwo, literatura, źródła internetowe, wykresy i rysunki. Uważam, że przesadził Doktorant z powoływaniem aż takiej liczby orzecznictwa. Świadczy to o mechanicznym wskazywaniu w przypisach wielu (po kilka, a nawet kilkanaście) orzeczeń odnoszących się do tych samych zagadnień i o takiej samej treści wskazywanej tezy. Chyba poszedł tu na

ilość, nie na jakość, tym bardziej, że są to w dużej mierze orzeczenia z dość dawnego okresu i należało dokonać merytorycznej ich selekcji.

5. Ogólna ocena merytoryczna

Pracę cechuje duży stopień szczegółowości, co w pewnym stopniu miało wpływ na jej objętość. Praca, kolokwialnie rzecz ujmując, naszpikowana jest szczegółowymi przepisami i ich omawianiem w formie komentarza. Występują powtórzenia (choćby w zakończeniu). Aspekt praktyczny, zawodowy Doktoranta przeważa nad rozważaniami teoretyczno-prawnymi. Jej znaczne „odchudzenie” i koncentrowanie się na zagadnieniach podstawowych zakreślonych tytułem wpłynęłoby na zminimalizowanie nieistotnych szczegółów na rzecz zagadnień ogólnych, teoretyczno-prawnych, wskazujących na problemy badawcze i wymusiłoby na Doktorancie szerszą analizę decyzji administracyjnej w sprawie zwolnienia żołnierza z zsw. Odczuwa się wyraźny brak rozważań, a byłyby one istotne przy tak sformułowanym temacie pracy, na temat prawnych form działania administracji i miejsca decyzji administracyjnej w podstawowym katalogu tych form, a także przeniesienia tych rozważań na grunt wojskowy i analizy rozkazu personalnego.

Razi też w pracy używanie pewnych uproszczeń w nazewnictwie i tytułach, np. ustawa pragmatyczna, ustawa o mandacie (jak należy się domyśleć to ustawa o wykonywaniu mandatu posła i senatora, s.42), co jest dopuszczalne w języku powszechnym, a nie w pracy naukowej. Trudno przyjąć, że ustawa o obronie Ojczyzny to w całości „ustawa pragmatyczna”, jak używa to Doktorant. Nie godzi się też używać w pracy, mającej w założeniu już charakter naukowy, sformułowań „zapis ustawy”(s.43, 46, 65) – zapis można ustanowić w testamencie, w ustawie są przepisy.

Przedstawiając różne stanowiska z doktryny, zwłaszcza odnoszące się do decyzji uznaniowych, zabrakło próby ich oceny i zaprezentowania własnego stanowiska w nawiązaniu do tematu. Dużym ułatwieniem dla Doktoranta przy pisaniu pracy byłaby lektura „*Systemu prawa pracy, tom XII – Zatrudnienie administracyjnoprawne*, red. naukowa K. W. Baran, P. Szustakiewicz, E. Ura, Wolters Kluwer 2023 (ukazała się na początku roku).

Mimo uwag, które wskazałem, merytoryczna strona pracy zasługuje w sumie na ocenę pozytywną. W pracy zawartych jest wiele ciekawych praktycznych wniosków i spostrzeżeń Doktoranta. Zauważa on np. nieścisłości w unormowaniach prawnych, prezentuje własne sugestie odnośnie do analizowanych rozwiązań normatywnych. Doktorant niewątpliwie wykazał się znajomością problematyki, co dowodzi bardzo szczegółową analizą przepisów wskazujących na przyczyny zwolnienia (obligatoryjne i fakultatywne) żołnierza ze służby

zawodowej, sprowadzając niekiedy te rozważania do formy komentarza do poszczególnych przepisów. Jest to dobre źródło wiedzy dla żołnierzy. Własne doświadczenie zawodowe ułatwiło niewątpliwie analizę trudnej problematyki i pozwoliło na zrozumienie wielu kwestii, które dla tzw. cywila są nie zawsze zrozumiałe, a wynikają ze specyfiki służby w Siłach Zbrojnych.

6. Strona formalna pracy

Praca, pod względem formalnym spełnia podstawowe wymagania. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że występują w niej błędy dotyczące nadużywania akapitów w niektórych częściach pracy oraz błędy stylistyczne (np. na s.48 jest pięć akapitów i cztery z nich zaczynają się zdaniem: „Do wojskowej komisji lekarskiej...”, podobnie s.49). W treści licznie występują błędy interpunkcyjne (zwłaszcza brak przecinków), co utrudnia lekturę tekstu pracy. Nie wiadomo też dlaczego Doktorant, cytując niektórych autorów używa ich pełnego imienia (np. Przemysław Szustakiewicz dokonał podziału....), a co do niektórych - tylko pierwszej litery imienia (np. J. Jagielski definiuje..., np. s.36). W tym zakresie powinna zostać ujednoczona pisownia w całej pracy. Doktorant formułuje niektóre zdania niepoprawnie pod kątem logicznym, np. „W przypadku wyboru żołnierza zawodowego do organów samorządu terytorialnego zasadnicza jest kwestia obowiązku zwolnienia żołnierza zawodowego – radnego na czas pracy w organach gminy” (s.45) – tak jakby organy samorządu terytorialnego ograniczały się tylko do gminy.

7. Wniosek końcowy

Pomimo zauważalnej w pracy dominacji szczegółów nad kwestiami zasadniczymi, stwierdzić jednak należy, że Doktorant w wielu fragmentach pracy okazał się badaczem dociekliwym i wykazał się znajomością prezentowanej problematyki w stopniu wypełniającym warunki ustawowe do nadania mu stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych. Wykazał się też samodzielnością w formułowaniu wniosków. Przedstawione przeze mnie uwagi nie dyskwalifikują pracy i ogólnej pozytywnej jej oceny. Mają one na celu eliminowanie błędów w dalszej pracy naukowej Doktoranta, a ich wskazanie na tym etapie rozwoju naukowego jest rolą recenzenta. Zaprezentowana metoda badań i sposób przedstawienia podjętego tematu uzasadniają stwierdzenie, że rozprawa ta odpowiada ustawowym wymogom stawianym pracom doktorskim.

W konkluzji stwierdzam zatem, że rozprawa mgr Mariusza Domżańskiego pt. „Wykorzystanie formy decyzji administracyjnej w sprawie zwolnienia żołnierza z zawodowej

służby wojskowej” odpowiada wymogom pracy doktorskiej określonym w art. 187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Przedstawia ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dyscyplinie „nauki prawne” oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Wnioskuje o dopuszczenie Pana mgr Mariusza Domżańskiego do dalszych etapów postępowania w przewodzie doktorskim.

Prof. dr hab. Stanisław Pieprzny

